

IV. rész

Az élettársi kapcsolat

Napjaink egyik leggyakrabban vitatott jogintézménye úgy tűnik kimozdult az évtizedeken át tartó jogi szabályozatlanságból, sőt az újonnan megjelenő jogszabályok és az azok által generált módosítások hatására egyre nehezebb eligazodni a rájuk vonatkozó rendelkezések között.

Az átláthatatlanságot az újonnan egymást követően megjelent bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló két törvény¹, és e törvények által módosított nagyszámú egyéb vonatkozó jogszabály, valamint a kodifikációs folyamat során napvilágot látott számos elképzelés, a „végső” eredményként kihirdetésre került új Ptk., majd az ismét folytatódó kodifikáció, továbbá az érintett jogszabályok hatályba lépése körüli bizonytalanságok, vagyis a szabályozás „sokszínűsége” generálta.

Leszögezhető tehát, hogy korábban a jogalkotás „mostohagyermeké”-ként kezelt élettársi kapcsolatot illetően jogi szabályozás hiányára immár nem panaszkodhatunk.

Valóban nem egyszerű a kérdés, a tisztánlátáshoz legalább hét „alapjogszabály”², és számos egyéb, részterületet érintő apróbb jogszabály áttanulmányozására van szükség, melyek amellet, hogy olykor önmagukban is nehezen áttekinthetők, időnként egymással sincsenek teljesen összhangban.

I. fejezet

Az élettársi kapcsolat hagyományos értelemben³ (de facto élettársi kapcsolat)

I. Hatályos szabályozás

1. Az élettársi kapcsolat fogalma, létrejövetele és megszűnése

Az **élettársi kapcsolat fogalmát** jelenleg a Polgári Törvénykönyv 685/A.§-a határozza meg, amely idevonatkozóan a közelmúltban, 2009.07.01-jei hatállyal módosult. Az új fogalom-meghatározás szerint:

---

¹ 2007. évi CLXXXIV. törvény – a bejegyzett élettársi kapcsolatról; a 2009. évi XXIX. törvény – A bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról (továbbiakban: Bét.);

² 1959. évi IV. törvény – A Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban: Ptk.);

2009. évi CXX. törvény – A Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban: új Ptk.); (Ehhez kapcsolódóan szeretném leszögezni, hogy a 2010. évi LXXIII. törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény hatályba lépéséről, valamint az ezzel összefüggő törvénymódosításokról, úgy rendelkezett, hogy az új Ptk. nem fog hatályba lépni. Tekintettel azonban arra, hogy az élettársakra vonatkozó rész – legalábbis főbb vonalaiban – hosszas egyeztetések eredményeként alakult ki, és eredetileg az új Ptk. Harmadik könyveként szabályozni tervezett Családjog Könyv (továbbiakban: CSK.)-ben nyert volna elhelyezést, az arra vonatkozó rendelkezések tehát nagyrészt időállóknak tűnnek, ezért azok vázlatzerű ismertetésétől nem tekintettem el.

2007. évi CLXXXIV. törvény – A bejegyzett élettársi kapcsolatról;

2009. évi XXIX. törvény – A bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról (továbbiakban: Bét.);

2008. évi XLV. törvény – Az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról (továbbiakban: Kjnp.);

1982. évi 17. tvr. – Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről (továbbiakban: Atvr.);

2010. évi I. törvény – Az anyakönyvi eljárásról.

³ A jogirodalom, elhatárolva az élettársi kapcsolat „alap” változatát az újonnan létrehozott kategóriáktól, vagyis a nyilvántartásba vett és bejegyzett élettársaktól, egyre gyakrabban **de facto élettársaknak** nevezi őket.

Élettársi kapcsolat áll fenn két olyan házasságkötés vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése nélkül közös háztartásban érzelmi és gazdasági közösségben (életközösségben) együtt élő személy között, akik közül egyiknek sem áll fenn mással házassági életközössége, bejegyzett élettársi életközössége vagy élettársi kapcsolata, és akik nem állnak egymással egyenesági rokonságban vagy testvéri, féltestvéri kapcsolatban.⁴

A fogalomból az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

- Élettársi kapcsolatot **két, akár külön, akár azonos nemű személy**⁵ létesíthet.
- **Közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben (életközösség) való együttélés** a feltétele.
- A **kizáró okok** köre az új fogalom szerint bővült:
  - A felek ne álljanak **egymással** egyidejűleg sem házasságban, sem bejegyzett élettársi kapcsolatban. (Formális kapcsolat sem állhat fenn köztük.)
  - A felek ne éljenek **mással** egyidejűleg életközösségben, vagyis ne éljenek házasságban, bejegyzett élettársi kapcsolatban, vagy élettársi kapcsolatban. (Formálisan fennállhat a kötelék, de életközösségről nem lehet szó.)
- Újként jelennek meg a **relatív akadályok** is, vagyis a felek nem lehetnek egymásnak egyenesági rokonai, illetve testvérei (féltestvérei) sem.
- Az élettársi kapcsolatot jelenleg **nem kötelező sem regisztráltatni** (ld. az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába a közjegyzőnél bejegyeztetni),⁶ **sem pedig** – kizárólag azonos neműek esetén, az anyakönyvvezetőnél **a bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvébe bejegyeztetni** (ld. bejegyzett élettársi kapcsolat)⁷.

Az élettársi kapcsolat az életközösség létesítésével **jön létre**, és **megszűnik**, ha az élettársak egymással házasságot kötnek, bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítenek, vagy az életközösségüket megszakítják, illetve valamelyik fél elhalálozik. Mindez a fogalomból vezethető le anélkül, hogy jogszabály kimondaná.

2. Az élettársi kapcsolat joghatásai

a) Polgári jogi vonatkozások

- **Az élettársi kapcsolatot a Ptk. a „polgári jogi társaság” nevesített eseteként szabályozza:** A házastársakra vonatkozó közös vagyon vélelme rájuk vonatkoztatva nem érvényesül. Az élettársak együttélése alatt az általuk szerzett **közös vagyonnak** olyan arányban lesznek tulajdonosai, amilyen arányban annak megszerzésében közreműködtek. Ha a közreműködés aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni. A háztartásban és a gyermek nevelésében végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít.⁸
- A bírói gyakorlat szerint, ha az élettársak házasságot kötnek, akkor az élettársi viszony alatt szerzett és a házasságba bevitt vagyon a házastársi közös vagyon része lesz, melyre már a házastársi vagyontársaság szabályai vonatkoznak.
- Az élettársnak **törvényes öröklési joga nincs**; élettárs csak végintézkedés útján örökölhet.

⁴ A korábbi fogalmat módosította a Bét. 6.§-a. (Hatályos 2009. július 1-jétől.)

⁵ Az Alkotmánybíróság 14/1995. (III. 13.) AB határozatában foglaltaknak megfelelően, a férfi és nő kitétel két személyre változott. A felek nemének tehát többé nincs jelentősége. A vonatkozó módosítást bevezette az 1996. évi XLII. törvény.

⁶ Ld. B. pont.

⁷ Ld. C. pont.

⁸ Ld. Ptk. 578/G.§

b) Családi jogi vonatkozások

- Együtt élő élettársak közös **gyermek**e felett az élettársak mindegyike teljes joggal gyakorolhatja a szülői felügyeleti jogokat. Az apa szülői jogait – ez esetben általában – teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat vagy emberi reprodukcióra irányuló eljárásban való részvétel alapozza meg.
- Ha egy gyermekét egyedül nevelő szülő létesít élettársi viszonyt, az élettárs a szülő előző kapcsolatából származó gyermeke felett nem rendelkezik szülői jogokkal; e jogok a vérszerinti szülőt illetik meg. Az élettárs pedig a hagyományos értelemben vett **nevelő szülőnek** minősül.
- **Tartási igénnyel nem** léphet fel az élettárs élettársával szemben.
- **A lakáshasználat** rendezésére vonatkozóan sem találunk konkrét jogszabályi rendelkezést a hatályos jogban.

c) Egyéb jogi vonatkozások:

- Más jogágakban az élettársnak, mint **hozzátartozónak** a házastárshoz hasonló jogai lehetnek, így pl.
  - Munkajog⁹ és társadalombiztosítási jog¹⁰ terén a házastárs jogaival szinte azonos jogokat élvez.
  - Az élettárs büntetőjogi vonatkozásban megtagadhatja a tanúvallomást és a nyilatkozattételt.¹¹
  - Az élettársi viszony is lehet alapja az összeférhetlenségnek, pl. bíró nem járhat el hozzátartozójának ügyében, így élettársának ügyében sem.¹²
  - A fedezetelvonással járó szerződéseknél a hozzátartozóra vonatkozó hátrányos vélelem vonatkozik az élettársra is.¹³

II. Élettársi kapcsolat szabályozása az új Ptk. Családjog Könyvében¹⁴

1. Az élettársi kapcsolat fogalma, létrejövetele és megszűnése

Az új Ptk-ban a fogalom a Családjog Könyvben nyer elhelyezést, ezáltal a jogintézmény első ízben nyer családjogi értékelést. A hatályos fogalomhoz képest némi eltérés mutatkozik, az alábbiak szerint:

*Élettársi kapcsolat áll fenn két olyan, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi közösségben (életközösségben) együtt élő személy között, akik közül egyiknek sem áll fenn mással házassági életközössége vagy élettársi kapcsolata, és akik nem állnak egymással vér szerinti leszármazáson vagy örökbefogadáson alapuló egyenesági rokonságban vagy testvéri, féltestvéri kapcsolatban.*¹⁵

⁹ A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény 139.§ (2) bekezdése szerint az élettárs közeli hozzátartozó. Ld. még pl. 84.§; 90.§; 139.§; stb.

¹⁰ A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 4. § (1) bekezdése; 45. §; 54. §; 96. § (2) bekezdése stb. rendelkezik az élettársokról.

¹¹ Ld. A Büntető Eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) 82. § (1) bekezdése.

¹² Ld. Be. 21.§; és a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 13. § (1) bekezdés c) pontja.

¹³ Ptk. 203.§.(2) bekezdés.

¹⁴ Ld. 47. lábjegyzet, új Ptk-hoz fűzött indokolás.

¹⁵ CSK. 3:90.§ (1) bekezdés.

- A kizáró okoknál a bejegyzett élettárs azért nem kerül külön kiemelésre, mert az új szabályozás szerint, ahol a törvény **házastársat említ, azon a bejegyzett élettársat is** érteni kell.¹⁶ A különbség tehát etekintetben csupán látszólagos.
- Változás a fogalomban, hogy a **gazdasági közösséget nem tekinti** többé a CSK. az élettársi kapcsolat **feltételének**.
- A relatív akadályok köre pontosításra kerül, hiszen az egyenesági rokonságot kibővíti az **örökbefogadás útján keletkezett „egyesági rokonsággal”** is.

A CSK-ban kerül sor annak elsőkénti törvényi **kimondására** is, hogy az élettársi kapcsolat az életközösség létesítésével **jön létre**, és **megszűnik**, ha az élettársak egymással házasságot kötnek vagy az életközösségük véget ér.

2. A jogintézményre vonatkozó szabályozás tagolódása a CSK-ban, az élettársi kapcsolat joghatásai

A Családjog könyv „Az élettársi kapcsolat” elnevezésű **Negyedik része** az alábbi címekből és szakaszból áll, mely részletezésből is jól látható, hogy az élettársak számára viszonylag széles körben biztosított jogok kerültek megfogalmazásra.

1. cím: Általános rendelkezések

- Az élettársi kapcsolat létrejötte és megszűnése
- Az élettársi kapcsolat családjogi hatásai

2. cím: Az élettársi tartás

- Az élettársi tartásra való jogosultság
- A tartásra való érdemtelenség
- A tartási képesség
- A tartás sorrendje az élettárs és a házastárs között
- A rokontartás szabályainak alkalmazása

3. cím: Az élettársak vagyoni viszonyai

- Az élettársi vagyoni jogi szerződés
- Az élettársak közti törvényes vagyoni jogi rendszer

4. cím: Az élettársak lakáshasználatának rendezése

- A lakáshasználat szerződéses rendezése
- A lakáshasználat bírói rendezése
- Az élettársak közös jogcíme alapján lakott lakás használatának rendezése
- Az élettárs feljogosítása a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján lakott lakás használatára
- A lakáshasználat újrendezése

3. Az időtartam jelentősége az élettársi kapcsolat jogkövetkezményeinél.

A számos részletkérdésen túlmenően fontos változás, hogy a CSK. a lényegesebb joghatások tekintetében csupán az élettársi kapcsolat **meghatározott ideig tartó fennállásához fűz jogkövetkezményeket**. A **tartás és lakáshasználat** rendezése kérdésénél alapfeltételként követeli meg, hogy az élettársi kapcsolat a felek között **legalább tíz éve**, illetve amennyiben a kapcsolatból **közös gyermek is származott, legalább egy éve** fennálljon.

---

¹⁶ Bét. 3.§ (1) bekezdés b) pontja.

Ezen túlmenően a Kódex **Öröklési jog Könyvében** (továbbiakban: ÖK.)¹⁷ is találunk az élettársakra vonatkozó rendelkezéseket. Bár az élettárs várhatóan **nem lesz törvényes örökös**, öröklési jogi jogcímen azonban holtig tartó **használati jog** illeti meg a közösen használt lakáson, és az abban lévő berendezési és felszerelési tárgyakon, ha az életközösség közötté és az örökhagyó között legalább **tíz évig** folyamatosan fennállott, és az öröklés megnyíltakor is fennáll.¹⁸ A közös gyermekre ez esetben azért szükségtelen kitérni, mivel a gyermek egyébként is törvényes örökösként jelentkezik, és szülője, mint túlélő élettárs, természetesen a gyermekkel, az általa megörökölt ingatlanban élhet tovább.

II. Fejezet

A nyilvántartott (regisztrált) élettársi kapcsolat, avagy az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartását érintő főbb szabályok¹⁹

1. Előzmények

Az **élettársi kapcsolat keletkezése és megszűnése** – ellentétben a házassággal – nem kötődik hatósági aktushoz, kötelező regisztrációhoz. Az utóbbi évtizedekben azonban egyre nő az élettársi kapcsolatok száma, és egyre gyakrabban merül fel velük kapcsolatban **személyi és vagyoni viszonyaik** (öröklés, társadalombiztosítás, közös vagyon megosztása, stb.) rendezésének szükségessége.

A kapcsolat fennállásának **bizonyítása** a különféle jogviszonyokban az érdekeltet terheli.

A bizonyítás eddig sok esetben **nehézkés** volt. Legfeljebb arra volt módja a feleknek, hogy közokiratban, egymást élettársakként elismerő nyilatkozatot tegyenek a közjegyző előtt, vagy e kapcsolatukról a jegyzőtől kérjenek tanúsítványt pl. egy hitelkérelem elbírálásához.

2. Az Élettársi Nyilvántartás bevezetése

A helyzet orvoslására irányuló változás – a Ptk. szerinti élettársakat érintő – új jogi kategóriát vezetett be. Az **Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának** (a továbbiakban: élettársi nyilvántartás) **2010. január 01-jei hatállyal** történő alkalmazhatóságával a jogalkotó biztosítja a „de facto” élettársi kapcsolatban élő személyeknek azt a lehetőséget, hogy a hatósági tevékenységet végző közjegyző előtt, kapcsolatuk fennállásáról, illetve arról, hogy az már nem áll fenn, nyilatkozatot tehetnek. E tényt a közjegyző bejegyzi a **Magyar Országos Közjegyzői Kamara** által működtetett számítógépes adatbázisba. A kapcsolat fennállásának ténye ezáltal egyszerűen **bizonyítást** nyerhet.

Az élettársi nyilvántartás tehát **igazolja**, hogy egymással élettársi kapcsolata áll fenn azoknak, akiknek az élettársi kapcsolat fennállásáról szóló közösen tett nyilatkozata az élettársi nyilvántartásban szerepel.

Igazolhatja a nyilvántartás ugyanakkor azt is, hogy a nyilvántartásban szereplő élettársak élettársi kapcsolata már nem áll fenn.

A nyilvántartásban való részvétel **fakultatív**.

---

¹⁷ Az új Ptk. Hatodik Könyve (továbbiakban: ÖK.).

¹⁸ ÖK. 6:62.§

¹⁹ A nyilvántartás lehetőségét a Bét. vezette be. Az általa létrehozott vonatkozó szabályok, beillesztésre kerültek az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvénybe (Hatályba lépett: 2010.01.01-jén).

3. Az élettársi nyilvántartás tartalma, kezelése

Az **Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása** az élettársi kapcsolat fennállása bizonyításának megkönnyítése céljából a következőket **tartalmazhatja**:

- **két, nem cselekvőképtelen nagykorú** kérelmező által közjegyző előtt **közösen** tett azon nyilatkozatot, hogy egymással a **Polgári Törvénykönyv szerinti élettársi kapcsolatban** (a továbbiakban: élettársi kapcsolat) élnek, vagy
- legalább az **egyik** kérelmezőnek a közjegyző előtt tett azon nyilatkozatát, hogy **már nem áll fenn** élettársi kapcsolata a vele együtt **korábban nyilvántartásba vett** személlyel.

Az élettársi nyilvántartás **nem igazolja** viszont az élettársi kapcsolat fennállását, ha

- az élettárs utóbb tett, az élettársi kapcsolat fenn nem állásáról szóló nyilatkozatát az élettársi nyilvántartásba bejegyezték,
- az élettársak egyike meghalt vagy
- az élettársak bármelyike utóbb házasságot köt vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot létesít.

Akik a nyilvántartásban az élettársi kapcsolat fenn nem állásáról szóló nyilatkozat bejegyzéséig együtt szerepelnek, azokról – amíg mindkettőjük él vagy bármelyikük utóbb házasságot nem köt, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot nem létesít – vélelmezni kell, hogy egymással élettársi kapcsolatban állnak. A **vélelem megdönthető**.

Az élettársi nyilvántartásba **újabb nyilatkozat nem** jegyezhető be, amíg a korábban nyilvántartásba vett élettársi kapcsolat fennállását az élettársi nyilvántartás igazolja.

Az élettársi nyilvántartás adatait a **közjegyző és az országos kamara (MOKK) kezeli**. Az országos kamara működteti a nyilvántartásban szereplő adatok kezelésére szolgáló, folyamatosan a felhasználók rendelkezésére álló **informatikai alkalmazást**. A számítógépes adatbázis létrehozásának eredményeképpen e bizonyítási eszközhöz az állampolgárok és azon hatóságok, amelyek számára az, feladatuk ellátásához szükséges, komolyabb költség- és időráfordítás nélkül hozzáférhetnek, lényegesen leegyszerűsítve ezzel számos eljárást.

Ezáltal az **(ellen)bizonyítás terhe is átkerül a hivatalos szervekre**.

A közjegyző **tanúsítványt** az érintett személy élettársi nyilvántartásban szereplő adatainak igazolása céljából kizárólag a nyilvántartásban szereplő személynek, illetve az adatigénylésre jogosult más személynek vagy szervnek állíthat ki.

4. Az eljárás és annak megindítása

A nyilatkozat felvételére irányuló eljárás az élettársak **közös kérelmére** vagy az élettársi kapcsolat **fenn nem állásáról szóló nyilatkozat esetén bármelyik élettárs kérelmére** indul. Ha a közjegyző csak az egyik élettárs nyilatkozata alapján jegyezte be az élettársi kapcsolat fenn nem állásáról szóló nyilatkozatot, az erről szóló végzést a **másik élettársnak is kézbesíti**.

Közös kérelem esetén a közjegyző illetékességét az élettársak bármelyikének lakóhelye vagy tartózkodási helye megalapítja.

A közjegyző az élettársi kapcsolatra vonatkozó nyilatkozat megtétele előtt – az **általános kioktatási kötelezettsége** keretében – az élettársat **tájékoztatja**, hogy mi tekintendő élettársi kapcsolatnak, az hogyan keletkezik, hogyan szűnik meg és milyen családjogi, vagyoni jogi és öröklési jogi következményekkel jár.

Élettársi kapcsolatra vonatkozó nyilatkozat csak **személyesen** tehető.

Az eljárásban **bizonyításnak nincs helye**.

A közjegyzőnek az élettársi nyilvántartásba történő **bejegyzésről szóló végzése** tartalmazza a nyilvántartásba bejegyzésre kerülő adatokat is; a **jogerős** végzésének **ugyanaz a hatálya**, mint a bíróság jogerős ítéletének. A közjegyző az élettársi nyilvántartásba az adatokat a végzés meghozatalával egyidejűleg, a fellebbezésre tekintet nélkül jegyzi be.

5. Az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásának jelentősége

a) Bizonyítás megkönnyítése

Az élettársi kapcsolat nyilvántartásba vétele egy **tényhelyzetten alapuló kapcsolat** fennállásának **bizonyítását könnyíti meg**.

A közjegyző által nyilvántartásba vett élettársi kapcsolat **új jogintézményt nem hoz létre**, csupán lehetőséget ad arra, hogy **nemétől és szexuális irányultságától függetlenül** a (de facto) **élettársi kapcsolatban élő személyek** (további két feltételnek – nem cselekvőképtelen, nagykorú – való megfelelés esetén) kérhessék élettársi kapcsolatuk **nyilvántartásba vételét**.

b) Joghatás keletkeztetés

A nyilvántartásba vételhez az eredeti szövegváltozat szerint, további **joghatás** is fűződött,²⁰ hiszen ha **különböző nemű** élettársak a regiszterben szerepeltek, a születés és az attól visszafelé számított 300 nap között, a nyilvántartásba vételhez **apasági vélelem** kapcsolódott. Ennek további feltétele volt, hogy az anya nem állhatott mással, a fenti időszak alatt egyidejűleg házassági kötelékben is. Ezt azért kell hangsúlyozni, mert a házassági kötelék fennállása (persze az életközösség ilyenkor egyidejűleg nem állhat fenn) önmagában nem zárja ki az élettársi kapcsolat létét, és nyilvántartásba vételét sem, ugyanakkor az apasági vélelem keletkeztető hatását igen. Ha a 300 nap alatt az anyának több bejegyzett élettársi kapcsolata volt, a vélelem akkor sem állhatott fenn.

Ehhez kapcsolódott azon rendelkezés is, miszerint az élettársak közös **kérelmére** az élettársi nyilvántartás tartalmazhatta az élettársak nyilatkozatát a születendő **közös gyermekeik családi nevérol**.

Tekintettel arra, hogy az apasági vélelem keletkeztető joghatást, és az ahhoz kapcsolódó, születendő gyermek nevérol való nyilatkozási lehetőséget is **hatályon kívül helyezték**, jelenleg a kapcsolathoz **minden szempontból ugyanazon joghatások** fűződnek, mint a nyilvántartásba nem vett, Ptk. szerinti **de facto** élettársi kapcsolathoz.

---

²⁰ 2010.01.01. – 2010.12.31 között. Az apasági vélelem keletkeztető joghatást azonban az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CLIX. törvény, 2011.01.01-jei hatállyal, hatályon kívül helyezte.

III. fejezet

A bejegyzett élettársi kapcsolat főbb szabályai

I. Hatályos szabályok

1. Előzmények

A teljesség kedvéért megemlítendő a bejegyzett élettársak jogintézményét először megteremteni kívánó **sikertelen kísérletként** említhető azon törvény, mely **2009. január 1-jén lépett volna hatályba**. Az Országgyűlés ugyanis 2007 decemberében, az utolsó ülésnapján, az ilyen horderejű döntéshez szükséges szakmai egyeztetést, alkotmányos követelményeket és a kodifikációs folyamat addigi eredményeit jórészt figyelmen kívül hagyva, azt megkerülve, elfogadta a **bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvényt**. Az új jogszabály – mely **minden nagykorú személy számára** lehetővé tette volna, hogy **nemétől és szexuális irányultságától függetlenül** bejegyzett élettársi kapcsolatot létesíthessen, sértve ezáltal a házasság védelmének alkotmányos elvét, közel azonos szintre helyezvén a két jogintézményt – nem ütötte meg az „alkotmányossági mércét”, ezért az Alkotmánybíróság még a hatályba lépése előtt, a **154/2008. (XII.17.) AB határozattal, alkotmányellenesség címén megsemmisítette**, ezáltal hatályba lépésére sem kerülhetett sor.

*Az AB határozat szerint viszont **nem alkotmányellenes** a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása **azonos nemű személyek számára**, ők ugyanis az Alkotmány alapján házasságot nem köthetnek. Az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket azonban biztosítani kell, az Alkotmány korlátai között, a házastársakéhoz hasonló jogállást biztosítva számukra. Az azonos neműek tartós párkapcsolata számára ugyanis az elismerés és a védelem igénye – mivel ők házasságra nem léphetnek – az emberi méltósághoz való jogból²¹, és az abból származtatott önrendelkezési jogból, az általános cselekvési szabadságból, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogból [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42, 45.] levezethető.*

***Különnemű párok esetében** azonban a „házasság vagy élettársi kapcsolat” szabad választás kérdése, ezért az ő esetükben indokolatlan és **alkotmányellenes** a közöttük létrehozni tervezett új kapcsolati forma lehetővé tétele.*

Ilyen előzmények után az Országgyűlés megalkotta a **2009. évi XXIX. törvényt a bejegyzett élettársi kapcsolatról**, az ezzel összefüggő, **valamint az élettársi viszony igazolásának** megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról, amely ezúttal körültekintőbben, az AB határozatára is figyelemmel igyekezett meghatározni az újonnan megalkotott jogintézmény kereteit. (Az új jogszabály figyelemre méltó újítása továbbá, hogy egyúttal megteremtette a hagyományos értelemben vett, **de facto élettársi kapcsolatban élők számára a fakultatív regisztráció lehetőségét is**. ld. erről a 2. pontot).²²

2. A bejegyzett élettársi kapcsolat létrejötte

*Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az **anyakönyvvezető előtt együttesen jelenlévő két, tizennyolcadik életévét betöltött, azonos nemű személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatot kíván létesíteni**.*²³

Kiskorú részére bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése nem engedélyezhető.

A bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttére – mint ahogy az az előzőekben is jól látható – a **házasságkötés garanciális szabályainak mintájára** határoz meg rendelkezéseket a törvény. Ezen

---

²¹ Alkotmány 54. § (1) bekezdés.

²² A törvény **bejegyzett élettársakra** vonatkozó rendelkezései **2009.07.01.** napjával, míg az **Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartására** (fakultatív regisztráció) vonatkozó rendelkezések **2010.01.01.** napjával léptek hatályba.

²³ Bét. 1.§ (Hatályba lépett: 2009.07.01-jén.)

túlmenően szintén a házasságkötéshez hasonlóan a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését megelőző eljárásban a feleknek nyilatkozniuk kell arról, hogy bejegyzett élettársi kapcsolatuknak legjobb tudomásuk szerint **nincs törvényes akadálya**, valamint igazolniuk kell azt is, hogy kapcsolatuk törvényes feltételei fennállnak.

A kapcsolat létesítésével összefüggő további részletszabályok **az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendeletben**²⁴ található, mely jogszabályt előreláthatólag 2012.01.01. napjával a 2010. évi I. törvényként kihirdetett új, Anyakönyvi eljárásról szóló törvény vált majd fel.

A tvr. rendelkezik többek között arról is, hogy

- a kapcsolat létrehozásának **időpontját** a felek kívánságát figyelembe véve kell kitűzni, a kapcsolat létrehozását megelőző eljárásról készített jegyzőkönyv felvételétől számított hat hónapon belül **bármikorra**. A házasságkötéseknél irányadó 30 napos kötelező várakozási idő rájuk tehát nem vonatkozik!
- A bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése **nyilvános és méltóságteljes**. Ettől eltérni csak akkor lehet, ha a felek ezt kérik.
- **Két tanú** jelenléte szükséges az eljárás során.
- A kapcsolat létrehozására irányuló nyilatkozatnak **egybehangzónak** kell lenni (mindkét fél igent kell, hogy mondjon), mely nem köthető sem időhöz, sem feltételhez.

Az anyakönyvvezető a kijelentés megtörténte után a bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttének tényét a **bejegyzett élettársi kapcsolatok anyakönyvébe** bejegyzi. A bejegyzés deklaratív hatályú.

3. A bejegyzett élettársi kapcsolat joghatásai

A bejegyzett élettársi kapcsolat joghatásait illetően általánosságban a **Csjt. házasságra** vonatkozó szabályai az irányadóak. Az Alkotmánybíróság döntéseiből következően **eltérések csak ott lehetségesek**, ahol ezek az azonos neműek közti párkapcsolatok **természetéből következnek**. Ezzel a külön törvény tulajdonképpen **családjogi jogintézményként** ismeri el a bejegyzett élettársi kapcsolatot, és csak a házasságtól **eltérő szabályokra utal**.

A jogintézmény ennek megfelelően a **házassággal azonos tartási, vagyoni jogi, lakáshasználat jogához kapcsolódó és öröklési jogi joghatásokkal jár**.

A **különbségek** pedig az alábbiakban nyilvánulnak meg:

- A törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatban élőknek nem teszi lehetővé **gyermek közös örökbefogadását**. A bejegyzett élettársak egyrészt együttesen nem fogadhatnak örökbe, másrészt arra sincs lehetőségük, hogy az egyik bejegyzett élettárs partnerének gyermekét örökbe fogadják.
- Nem alkalmazhatóak esetükben a **házassági névviselés szabályai**.
- Az **emberi reprodukcióra irányuló**, külön törvény szerinti eljárásokban sem vehetnek részt.
- A bejegyzett élettársi kapcsolat továbbá apasági vélelmet sem keletkeztet.

4. A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnése

A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnik
az egyik bejegyzett élettárs halálával,
bíróági felbontással (polgári peres eljárás útján) vagy

---

²⁴ (A vonatkozó rész hatályba lépett: 2009.07.01-jén.)

a felek közös kérelmére, közjegyző általi megszüntetéssel (közjegyzői nemperes eljárás útján).²⁵

A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnésére, a házasság megszűnésére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, de a törvény a felek **egyező akaratnyilvánítása** (közös megegyezés) esetén a bírósági eljárásnál **rugalmasabb és gyorsabb, új jogintézményként** létrehozott **közjegyzői eljárásban** is lehetőséget ad a megszüntetésre, ha a felek a törvényben meghatározott kérdéseket megegyezéssel rendezik.

A bejegyzett élettársi kapcsolat közjegyző általi megszüntetésének **feltételei** a következők:

- azt a bejegyzett élettársak **befolyásmentesen, közösen** kérik,
- egyik bejegyzett élettársnak **szincs olyan gyermeke**, akinek tartására a bejegyzett élettársak közösen kötelezettek,²⁶ és
- a bejegyzett élettársak az őket egymással szemben terhelő, jogszabályon alapuló **tartás, a közös lakás használata**, valamint – az ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése kivételével – a bejegyzett élettársi **közös vagyon megosztása** kérdésében **közjegyzői okiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba** foglaltan megegyeztek.

Ha a felek **egyezségét** a közjegyző **jóváhagyta**, a bejegyzett élettársi kapcsolatát **végzéssel megszünteti**. A felek egyezségét jóváhagyó végzés a bíróság által jóváhagyott egyezséggel, a bejegyzett élettársi kapcsolatot megszüntető végzés pedig a bíróság ítéletével azonos hatályú. A végzések ellen **nincs helye felülvizsgálati kérelemnek**.

Az eljárásban **bizonyításnak és igazolásnak nincs helye**.

A **személyes megjelenés kötelező**.

II. Bejegyzett élettársi kapcsolat az új Ptk. Családjog Könyvében²⁷

Az új Ptk. **Családjog Könyvének Harmadik része** – a házasság jogintézménye és az élettársi kapcsolat közé ékelve – a bejegyzett élettársi kapcsolat címet viselte. A kifejtés a jogintézmény főbb szabályainak három szakaszt szentelt.

A Bét-tel egyezően meghatározta a bejegyzett élettársi kapcsolat **fogalmát**, és szólt a **joghatásokról**, végül utal arra, hogy a részletszabályokról **külön törvény** rendelkezik. Várhatóan az újonnan elkészülő Ptk. sem rendelkezik többről.

---

²⁵ Ld. Kjnp. A vonatkozó rész hatályba lépett: 2009.07.01. napján.

²⁶ Ld. CSK.

²⁷ Ld. 47. lábjegyzet, új Ptk-hoz fűzött indokolás.